

Friedrich Nietzsche: specyfika twórczości i jej fazy

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Ilustracja interaktywna](#)
- [Film edukacyjny](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Friedrich Nietzsche, *O prawdzie i kłamstwie w pozamoralnym sensie*, tłum. B. Baran.

Źródło: Pixabay, domena publiczna.

Co najmocniej kojarzy się z nazwiskiem Nietzschego? Idea nadczłowieka? Głośne „Bóg umarł! Bóg nie żyje!”? Nietzsche pisał z pasją, a jego styl ewoluował, stawał się bardziej gwałtowny, to znów bardziej analityczny, jednak do samego końca charakteryzowała go niechęć do długich, przesyconych metafizycznym żargonem rozpraw. Niemiecki filozof był twórcą wielu niezapomnianych aforyzmów. Chciał, aby jego książki posiadały moc odmieniania ludzkiego ducha. Wierzył, że piękno i geniusz mogą przewyciężyć tragizm życia. Pracował w gorączkowym rozdarciu między filozofią a literaturą, uprawiając obie te dyscypliny na równie imponującym poziomie.

Twoje cele

- Poznasz specyfikę i fazy twórczości Friedricha Nietzschego.
- Opisziesz wpływ myśli Nietzschego na rozwój psychoanalizy.
- Rozważysz, w jaki sposób choroba i stany ducha Nietzschego mogły wpłynąć na ostatnią fazę jego działalności.

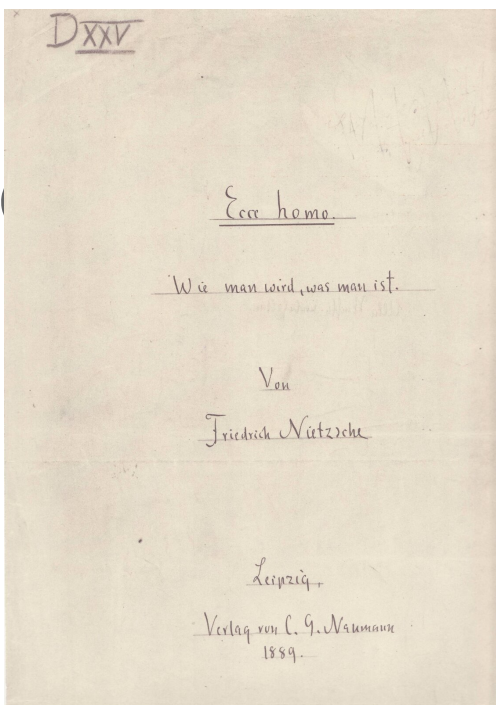
Przeczytaj

Dla zainteresowanych

Aby dowiedzieć się więcej na temat twórczości Friedricha Nietzschego, zapoznaj się z poniższymi materiałami:

- [Friedrich Nietzsche: filozofia życia](#)
- [Wczesne prace Friedricha Nietzschego](#)
- [Drugi etap twórczości Friedricha Nietzschego. Krytyka, koncepcja prawdy, wiara w rozum](#)
- [Friedricha Nietzschego krytyka religii chrześcijańskiej](#)
- [Friedrich Nietzsche: krytyka moralności](#)
- [Nadczłowiek](#)

Specyfika twórczości Nietzschego i jej fazy

Strona tytułowa rękopisu książki: *Ecce Homo*.
Źródło: domena publiczna.

Już we wczesnym tekście Friedrich Nietzsche pisał:

Friedrich Nietzsche

O prawdzie i kłamstwie w pozamoralnym sensie

Czymże więc jest prawda? Ruchliwą armią metafor, [metonimii](#), [antropomorfizmów](#), krótko, sumą ludzkich stosunków, które zostały poetycko wzmożone, przetransponowane i upiększone, a po długim użytkowaniu wydają się ludowi kanoniczne i obowiązujące: prawdy są złudami, o których zapomniano, że nimi są [...].

Źródło: Friedrich Nietzsche, *O prawdzie i kłamstwie w pozamoralnym sensie*, tłum. B. Baran.

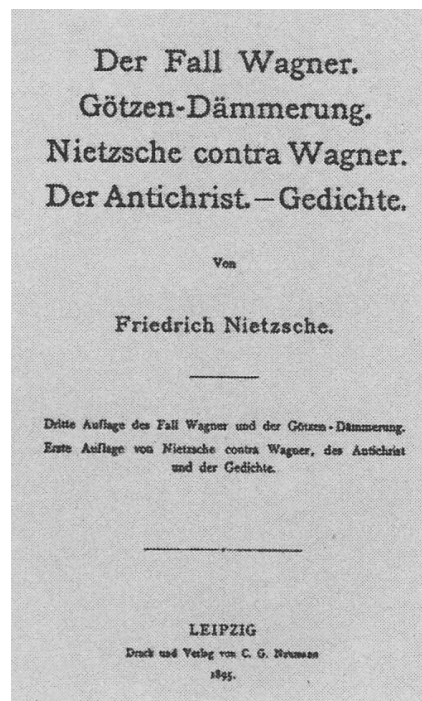
Twórczość Nietzschego przypomina trochę kalejdoskop. W środku kalejdoskopu jest kilka

czy kilkanaście kryształów – jednak kiedy obracamy kalejdoskopem i na nie patrzymy, uzyskujemy nieskończoną ilość kombinacji barwnych kształtów. Podobnie jest z dziełami Nietzschego. Zawierają kilkanaście kluczowych idei, do których autor podchodzi z różnych stron – do tego należy dodać jeszcze perspektywę czytelnika. Trudno przewidzieć, jaki uzyskamy efekt.

Nietzsche miał specyficzne oczekiwania: nie chciał, aby jego książki były przyswajane intelektualnie. Liczył na efekt psychologiczno-egzystencjalny. Stan ducha człowieka, to, jak odmienia się jego życie pod wpływem lektury książki, to jedyna prawda, która się dla filozofa liczyła.

Istotnym czynnikiem w recepcji dzieł niemieckiego filozofa stała się również ewolucja jego myśli. Nietzsche nigdy się nie zatrzymywał. Stale parł do przodu. Znaczący jego dzieł wymieniają trzy główne fazy:

- wczesna faza, w której dominuje estetyczna wizja kultury – piękno i geniusz jako usprawiedliwienie tragizmu życia (mniej więcej do 1876 r.);
- środkowa faza, w której dominuje **racjonalistyczna** (w duchu oświeceniowym), analityczna krytyka wszystkich przyjętych przekonań (mniej więcej do 1881 r.);
- późna faza, w której dominuje duch odnowy kultury pod hasłem śmierci Boga, idei **nadczłowieka** i wiecznych powrotów (do 1888 r.).

Strona tytułowa książki *Antychryst: Próba krytyki chrześcijaństwa* z 1895 roku.

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Słownik

antropomorfizm

(gr. *ánthrōpos* – człowiek, *morphê* – kształt) w religioznawstwie oznacza wyobrażanie bóstw i bytów nadprzyrodzonych na podobieństwo ludzkie; w sztukach plastycznych jest to przedstawienie pod postacią ludzką bóstw, przedmiotów i zjawisk przyrody

metonimia

(gr. *metōnymía* – przenośnia) figura stylistyczna polegająca na zastąpieniu jednej nazwy inną, związaną z poprzednią stosunkiem przyczyny do skutku, części do całości itp., np. *cała Warszawa* zamiast *wszyscy mieszkańcy Warszawy*

nadczłowiek

w filozofii Nietzschego: osobnik władczy, bezwzględny, którego nie obowiązują powszechne normy etyczne; nadczłowiek to nieosiągalny ideał, wolny od wszelkich ograniczeń, tak wewnętrznych, jak i zewnętrznych; istota, która świadomie kieruje się wolą mocy, radością istnienia, jest wzniosła i wyrafinowana, rozwija wszystkie swoje instynkty, nawet te najbardziej subtelne

racjonalizm

(łac. *rationalis* – rozsądny, łac. *ratio* – rozum) kierunek filozoficzny przyznający rozumowi główną bądź wyłączną rolę w procesie poznania; stanowisko domagające się przestrzegania restrykcyjnych norm naukowości poznania

Ilustracja interaktywna

Nietzsche i Freud

Polecenie 1

Zapoznaj się z poniższą ilustracją interaktywną. Wyraź swoje przypuszczenie, które z trzech faz twórczości Nietzschego mogły być inspiracją dla zadań stawianych w teorii psychoanalitycznej przez Sigmunda Freuda. Odpowiedź uzasadnij.

Nietzsche i Freud

Źródło: Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 3.0.

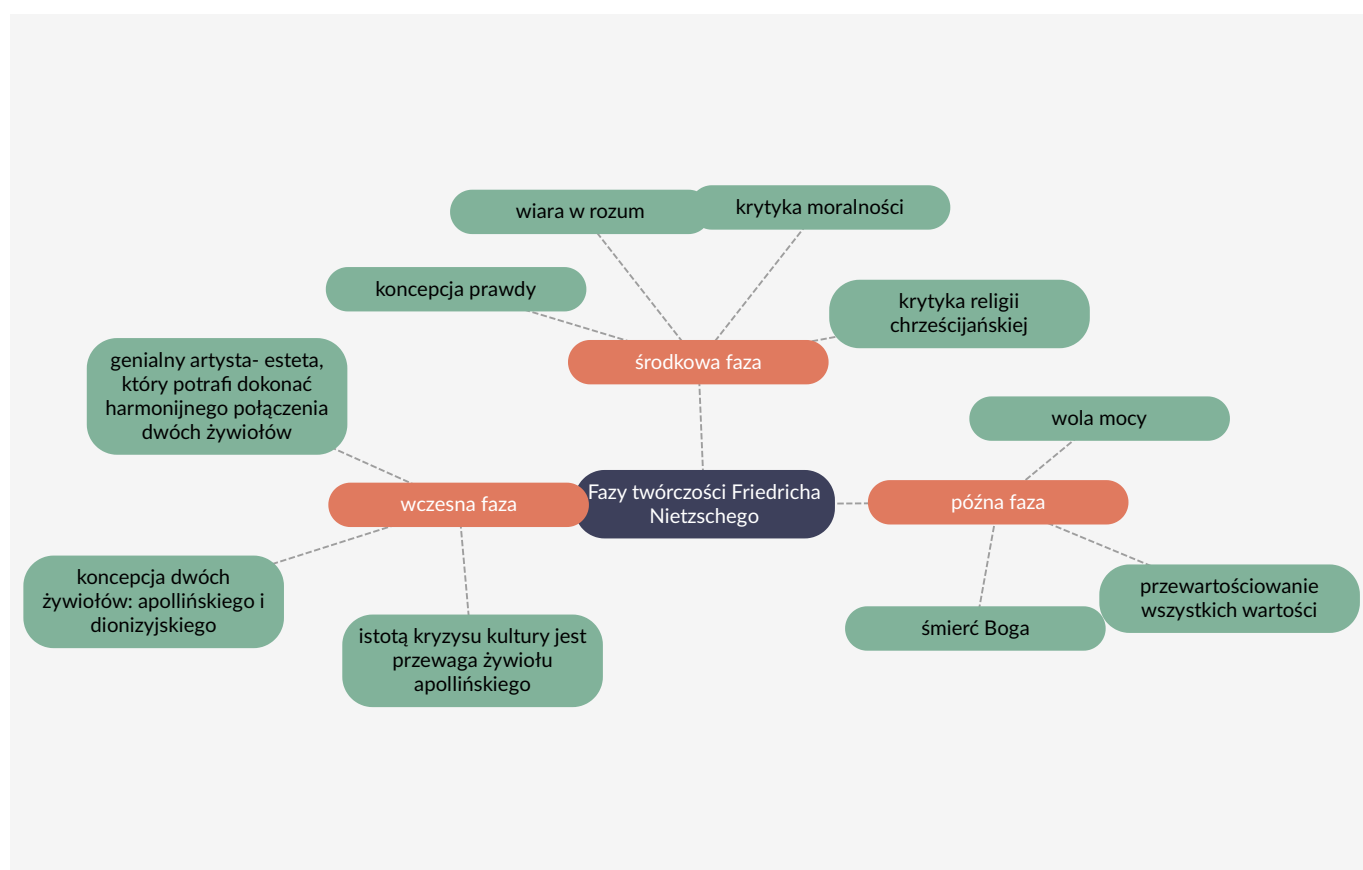
Polecenie 2

Odpowiedz na pytania: Jakich argumentów używał Nietzsche, uznając się za psychologa? Czy według ciebie jest on psychologiem?

Film edukacyjny

Polecenie 1

Odpowiedz na pytanie, jakie były trzy fazy twórczości Friedricha Nietzschego? Czym się charakteryzowały?

Okiem ekspertów

Polecenie 2

Wysłuchaj wywiadu i zastanów się, co ukształtowało Nietzschego jako filozofa.

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D12v2AseH>

Film edukacyjny. Fazy twórczości Fryderyka Nietzschego.

Wywiad z prof. Janem Hartmanem, rozmawiał Edward Pasewicz.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Nagranie filmowe lekcji pod tytułem *Fazy twórczości Fryderyka Nietzschego*.

Ćwiczenie 1

Dopasuj zainteresowania Nietzschego do każdej z faz.

wczesna faza

koncepcja apollińsko-dionizyjska

oświeceniowe aforyzmy
moralistyczne

środkowa faza

heraklitejska koncepcja przyrody

filologia klasyczna

przewartościowanie wartości

późna faza

idea nadczłowieka

piękno i geniusz jako
usprawiedliwienie tragizmu życia

koncepcja wiecznego powrotu

racjonalistyczna krytyka
wszystkich przyjętych przekonań

śmierć Boga

zainteresowania przyrodnicze

Ćwiczenie 2

Odpowiedz, w jaki sposób choroba i stany ducha Nietzschego mogły wpłynąć na ostatnią fazę jego działalności?

Dla zainteresowanych

Praca domowa

Napisz esej filozoficzny, w którym przedstawisz argumenty w dyskusji na temat: czy refleksja filozoficzna Nietzschego w różnych fazach twórczości uległa racjonalizacji?

Dla nauczyciela

Autor: Ewa Orlewicz

Przedmiot: Filozofia

Temat: Friedrich Nietzsche: specyfika twórczości i jej fazy

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres rozszerzony

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

II. Elementy historii filozofii.

9. Friedrich Nietzsche. Uczeń:

- 1) przedstawia motywy nietzscheańskiej krytyki moralności tradycyjnej i chrześcijaństwa;
- 2) wyjaśnia pojęcia woli mocy i nadczłowieka;
- 3) odróżnia i charakteryzuje postawę apollińską i dionizyjską;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.

Cele lekcji (językiem ucznia):

- Poznasz specyfikę i fazy twórczości Friedricha Nietzschego.
- Opiszysz wpływ myśli Nietzschego na rozwój psychoanalizy.
- Rozważysz, w jaki sposób choroba i stany ducha Nietzschego mogły wpłynąć na ostatnią fazę jego działalności.

Cele operacyjne. Uczeń:

- zna fazy twórczości Friedricha Nietzschego oraz ich istotę;
- analizuje skłonność Nietzschego w kierunku rozwoju psychoanalizy;
- omawia chorobę i stany ducha Nietzschego oraz ich wpływ na fazy jego działalności.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm;
- nauczanie wyprzedzające.

Metody i techniki nauczania:

- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- dyskusja;
- praca z multimedium;
- mapa myśli;
- esej filozoficzny.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- telefony z dostępem do internetu.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Nauczyciel prosi wybranych uczniów o przygotowanie prezentacji na temat *Specyfika twórczości Nietzschego i jej fazy*.
2. Nauczyciel prosi uczniów o zapoznanie się z wywiadem w sekcji „Film edukacyjny”.

Faza wprowadzająca:

1. Nauczyciel, po zalogowaniu na platformie, wyświetla na tablicy interaktywnej lub za pomocą rzutnika temat lekcji. Nawiązując do zagadnień opisanych w sekcji „Wprowadzenie”, omawia zaprezentowane cele. Uczniowie ustalają kryteria sukcesu.
2. **Dyskusja wprowadzająca.** Zalogowany na platformie nauczyciel sprawdza, którzy uczniowie zapoznali się z udostępnionym przed lekcją e-materiałem. Wybrani uczniowie prezentują efekty pracy w domu. Pozostali uczniowie zadają pytania prezentującym oraz uzupełniają informacje o swoje przykłady. Tę część lekcji kończy

krótka dyskusja wokół poruszonej tematyki. Po zakończeniu dyskusji chętna lub wybrana osoba przedstawia wnioski.

3. Krótka rozmowa wprowadzająca w temat lekcji: *Co ukształtowało Nietzschego jako filozofa?*

Faza realizacyjna:

1. **Mapa myśli.** Nauczyciel wyznacza ucznia, który zapisuje na tablicy podane przez niego hasło: *Fazy twórczości Friedricha Nietzschego*. Następnie uczniowie podają na forum swoje pomysły. Wybrany uczeń zapisuje je wszystkie wokół hasła. Na tej podstawie powstaje mapa myśli/pojęć, do których uczniowie będą mogli powracać podczas kolejnych etapów zajęć lub w ramach powtórki materiału w domu.

Praca z multimedium nr 1. Nauczyciel dzieli klasę na grupy. Każdej z nich zadaje do opracowania części multimedium w sekcji „Ilustracja interaktywna”. Zespoły pracują według ustalonego porządku:

uczniowie z grup 1 – polecenie 1;

uczniowie z grup 2 – polecenie 2.

Uczniowie przygotowują krótkie wystąpienia z syntezą przydzielonego materiału oraz odpowiedziami na zadane pytania. Po wyznaczonym czasie zespoły prezentują efekty swojej pracy.

2. **Praca z multimedium nr 2.** Nauczyciel prezentuje multimedia z sekcji „Film edukacyjny”. Tym razem uczniowie pracują w parach, przygotowując odpowiedź na pytanie: *W jaki sposób choroba i stany ducha Nietzschego mogły wpłynąć na ostatnią fazę jego działalności?* Po wyznaczonym czasie wybrane pary odczytują swoje odpowiedzi na forum. Inni uczniowie uzupełniają ich wypowiedzi. Nauczyciel pilnuje porządku pracy, pełni funkcję doradcy i udziela uczniom informacji zwrotnej.
3. Uczniowie wykonują ćwiczenia interaktywne z sekcji „Film edukacyjny”. Wyniki pracy omawiane są na forum i komentowane przez nauczyciela.

Faza podsumowująca:

1. Uczniowie indywidualnie przygotowują propozycje rozwinięcia mapy myśli w sekcji „Film edukacyjny”. Porównują swoje propozycje z wersją przygotowaną przed lekcją, dokonując autoewaluacji.
2. Wszyscy uczniowie podsumowują zajęcia, zwracając uwagę na nabyte umiejętności.

Praca domowa:

1. Napisz esej filozoficzny, w którym przedstawisz argumenty w dyskusji na temat: czy refleksja filozoficzna Nietzschego w różnych fazach twórczości uległa racjonalizacji?

Materiały pomocnicze:

- Bronk A., Majdański S., *Filozofowanie w kontekście języka. Refleksje w związku z dociekaniem Anny Wierzbickiej*, w: „Roczniki Filozoficzne” 52(2004), z. 2, s. 57–73.
- Brożek A., *Filozofia jako zwalczanie zabobonów*, w: „Filozofuj!” 2020 nr 6 (36), s. 19–21.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

- Uczniowie mogą wykorzystać medium w sekcji „Ilustracja interaktywna” jako inspirację do przygotowania własnej prezentacji multimedialnej.